

Globaalien muutostreniden vaikutukset metsäalaan Suomessa

Lauri Hetemäki

*Metsien käytön tulevaisuus Suomessa –seminaari, Metsämiesten Säätiö,
Kerkkä, Suomusjärvi, 19.4.2011*

Globaalit trendit määrittävät pitkälti Suomen metsäalan mahdollisuudet ja rajat

1. Globalisaatio Kiina-ilmiöineen
2. Sähköisen viestinnän kehitys
3. Nopeakasvuisten istutusmetsien merkitys
4. Ilmasto- ja ympäristökysymykset ja politiikka
5. Energiakysymysten merkityksen kasvu
6. Kehittyneiden talouksien palveluvaltaistuminen

Massa- ja paperiteollisuudessa rakennemuutos jatkuu

- Suomen päävientimarkkinoilla painopapereiden rakennemuutos tulee jatkumaan – kulutus laskee ja hinnoitteluvoima heikkenee
- Painopapereiden ja niihin liittyvän massan tuotanto vähenee Suomessa edelleen
- Kartonki- ja pakkausmarkkinoiden näkymät paremmat
- Kartonkituotanto ja siihen liittyvän massan valmistus pysynee Suomessa nykytasolla tai voi jopa hieman kasvaa seuraavan vuosikymmenen aikana

Puutuoteteollisuuden kehitykseen liittyy *positiivista epävarmuutta*

- Suomen puutuoteteollisuuden toimintaympäristön kehitys näyttää paremmalta kuin paperiteollisuuden
- Suuri kysymysmerkki liittyy puun ominaiskulutuksen kehitykseen Euroopassa (0,16 m³/asukas/v, mutta Suomessa 6-kertainen)
- Suomen puutuoteteollisuuden vientinäkymät paranevat merkittävästi, jos
 1. Puukerrostalorakentaminen käynnistyy Euroopassa
 2. Puutuotteiden hiilensidontaan liittyvät positiiviset tekijät realisoituvat markkinoilla

Kirjan sanomaa tulkittu myös väärin

- Esimerkiksi kirjasta on todettu, että siinä:

”Virheellisesti perustellaan, että metsäteollisuus ei tarvitse jatkossa puuta” ja ”Miksi Suomessa suhtaudutaan metsäteollisuuteen niin perusteellisen negatiivisesti?”

- Kirjassa ei kuitenkaan ole kritiikissä esitettyjä vastakkainasetteluita

- Kirjan sanoma:

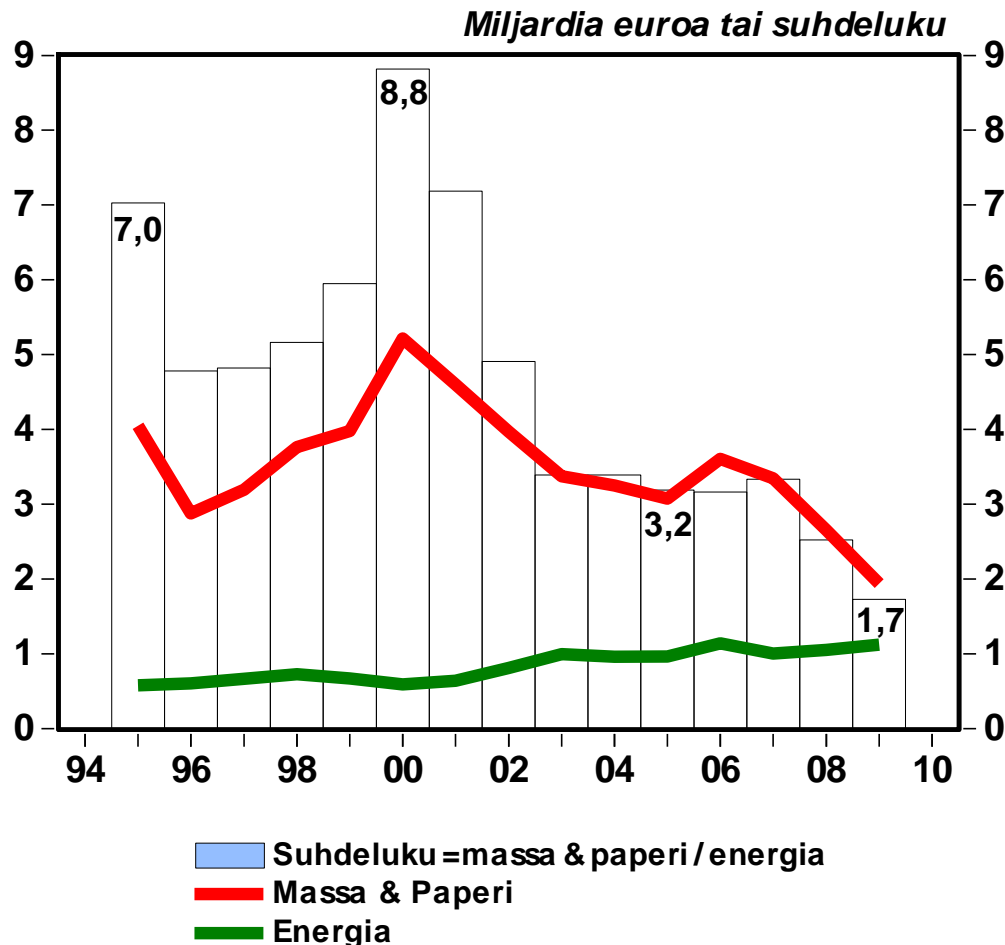
Suomen metsäalan tuleva kehitys ei ole joko nykymuotoinen metsäteollisuus tai muu metsiin perustuva elinkeinotoiminta, vaan sekä metsäteollisuus että muu elinkeinotoiminta

Puunjalostuksen uusien tuotteiden ajureina energia- ja ilmastokysymykset

Puusta voi tehdä mitä tahansa, paitsi rahaa!

- Tämä metsäteollisuuden sisäpiirivitsi saattaa osin pitää paikkansa öljyn hinnan ollessa alle 30 dollaria tynnyri ja päästöoikeuden alle 10 eur/tonni
- Mutta jos öljyn hinta on pysyvästi yli 100 dollaria ja päästöoikeuden hinta yli 20 euroa, vitsi ei enää toimi
- Öljyn ja päästöoikeuden hintakehitys johtaa merkittävään puuhun perustuvien energia- ja kemiantuotteiden tuotannon kannattavuuden kasvuun

Suomen massa- ja paperiteollisuuden ja energiatuotannon* jalostusarvo 1995–2009

Vuonna 2000 massa- ja paperiteollisuuden jalostusarvo oli 8,8-kertainen

Vuonna 2009 se oli 1,7-kertainen

Taloudelliset kannustimet energiantuotantoon kasvavat edelleen

*Tarkastelun energiateollisuus käsittää tuotannon, jossa puulla voidaan potentiaalisesti korvata muita raaka-aineita (hiili, polttoöljy, kaasu, turve). Ei ydinvoimaan, tuuleen tai veteen perustuvaa energiateollisuutta.

Puunjalostuksen uusien tuotteiden merkitys Suomessa

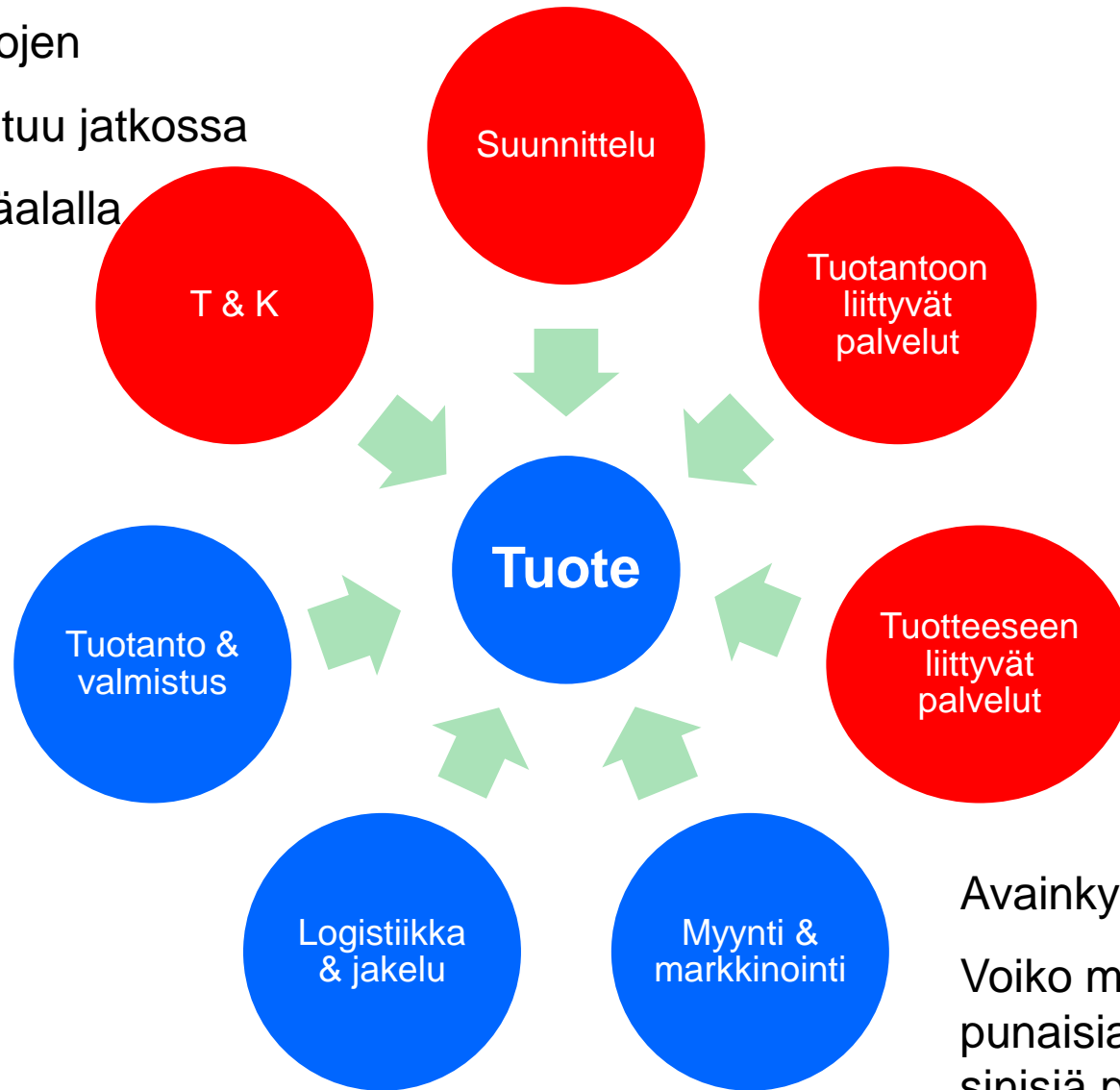
- Uudet tuotteet lisäävät liiketoimintamahdollisuuksia
- Suomen vahvuus ei kuitenkaan ole laajamittaisessa vientiin perustuvassa puunjalostuksessa samassa määrin kuin aiemmin
- Puun käytön näkökulmasta merkittävin kasvu tapahtuu energiatuotteissa, joiden jalostusarvot ovat kasvussa ja merkittävät markkinat myös kotimaassa
- Puuhun perustuvan energiatuotannon avainsana on ***moninaisuus*** – ei ole yhtä oikeaa tapaa
- Kemiantuotteiden laajempi kaupallinen läpimurto ehkä vasta 2020 jälkeen

Metsäala palveluvaltaistuu

- OECD-maiden taloudet edelleen palveluvaltaistuvat. Suomen metsäala ei ole poikkeus tässä kehityskulussa
- Suomen suhteelliset kilpailukykyedut jatkossa liittyvät osaamiseen ja palveluihin (mm. Etlan tutkimukset)
- Puunjalostukseen liittyvät teolliset palvelut kasvavat
- Metsäluonnonvaraan liittyvät palvelut kasvavat
- Suomen metsäalan jalostusarvokehitys ja työpaikat entistä enemmän palveluiden varassa

Teollisuustuotteiden markkina-arvosta merkittävä osa tulee palveluista

Punaisten pallojen
merkitys korostuu jatkossa
Suomen metsäalalla

Avainkysymys:

Voiko meillä olla
punaisia palloja ilman
sinisiä palloja?

Tarvitaan uusia toimijoita ja pääomia

- Metsäteollisuus muuttanut strategioitaan ja lähtenyt tosissaan kehittämään uusia tuotteita
- Suomessa toimivien globaalien yritysten uusiutumisen Akilleen kantapää on kuitenkin nykytuotteet
- Uusien tuotteiden markkinoille tulo voi kestää pitkään
- Uusiutumisen vauhtia eivät kuitenkaan aseta vain pitkäkestoinen T&K työ tai nykytoimijat
- Immateriaalioikeuksia tai uusia puunjalostuksen tuotteita valmistavia yrityksiä voidaan ostaa
- Uusia toimijoita ja pääomia tarvitaan kehittämään Suomen metsäalaa (vrt. Domsjö Ruotsissa)

Johtopäätöksiä

- Suomen metsäalan kehitykseen vaikuttaa kaikkein eniten globaalit trendit ja niiden heijastusvaikutukset
- Emme voi näitä trendejä muuttaa. Siksi avainasia on kuinka onnistumme niitä hyödyntämään
- Kehitys kulkee kohti *monipuolistuvaa* puunjalostusta
- Tarvitaan uusia toimijoita ja pääomia metsäalalle - uudistuminen pelkästään nykytoimijoiden varassa liian hidasta ja kapeaa
- Metsäalan jalostusarvon ja työpaikkojen kehitys yhä enemmän palveluiden varassa

Kiitoksia!